www.turkishstudies.net/history

Turkish Studies - Historical Analysis

eISSN: 2667-5552

Research Article / Araştırma Makalesi

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

Sponsored by IBU

1946 ile 1950 Genel Seçimleri Arasında Kırklareli’de Siyasi Durum

Political Situation In Kırklareli Between 1946 and 1950 General Elections

Nermin Zahide Aydın*

Abstract: At the end of World War II, some of the demands Russia presented to Turkey in efforts to advance in Europe caused state administrators to take immediate action. Turkish administrators who wanted to cooperate with the Western states that are run under the multi-party system gave the signals of transition to multi-party life in the country by revising themselves. The disputes within the Republican People's Party (CHP), the sole party in the period, also emerged during this period, and those who left the CHP took their place in the political scene by establishing the Democrat Party (DP). In addition to the deterioration of the country's economy at the end of the war, increasing disputes within the ruling party constituted a turning point in the preferences of the people. One of the settlements where the preferences of the people changed was Kırklareli. The Republican People's Party won the general elections in 1946 with a great margin. However, the unrest and the activities of other parties in the provincial organization in the following days caused this situation to reverse. Most of the people started to see the Democrat Party as a savior. Under these circumstances, the parliamentary elections in 1950 resulted in a big surprise. At the end of the election, no candidate of the CHP could be elected as a deputy in Kırklareli. All DP candidates, on the other hand, were elected deputies. This situation that was specific to Kırklareli, took place throughout Turkey in almost the same manner. In our study, the struggles of political parties in the general elections held in Kırklareli between 1946 and 1950 and the political situation in the CHP Kırklareli provincial organization were examined. The documents in the Prime Ministry State Archive, newspapers from the period and other printed sources were utilized in this the process of this study.

Structured Abstract: In this study, the political developments in Kırklareli between 1946 - 1950 and their effects on general elections are investigated. Although there are many studies on general elections done between these years, there is not much investigated studies in regional centers about this subject. Increase of the studies about local elections between these years, will contribute a better understanding of the political situation in Turkey. Therefore, it is aimed to fill an important gap in the literature with this study. There are available informations about the activities of political parties in Kırklareli and its environment in the Presidential State Archive of the Republic of Turkey. The documents of the archive contains informations on activities of Republican People's Party (Cumhuriyet Halk Partisi), National Development Party (Milli Kalkınma Partisi) and Democrat Party (Demokrat Parti) and distresses of the local people. Besides the documents in the Presidential State Archives, newspapers of this period and other printed sources are also used. It is important to investigate the reasons of the Republican People's Party (which remained in power for 27 years) lost the general elections in 1950, starting with its local organizations. Likewise, the investigation of the reasons of Democrat Party's (founded by people who left Republican People's Party in 1946) victory in the general elections in 1950 by starting with its local organizations are also important. Actually, it is not

* Dr. Öğr. Üyesi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Muallim Rifat Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü.
Asst. Prof. Dr., Kilis 7 Aralık University, Muallim Rifat Faculty of Education, Department of Basic Education.

ORCID 0000-0001-7772-6764

nzahideaydin@hotmail.com

Cite as/ Atıf: Aydın, N. Z. (2020). 1946 ile 1950 genel seçimleri arasında Kırklareli’de siyasi durum. *Turkish Studies - History*, 15(3), 813-829. <https://dx.doi.org/10.47846/TurkishStudies.43272>

Received/Geliş: 30 April/Nisan 2020

Checked by plagiarism software

Accepted/Kabul: 20 September/Eylül 2020

Published/Yayın: 25 September/Eylül 2020

Copyright © INTAC LTD, Turkey

CC BY-NC 4.0

possible to find a specific activity of any political party to enforce the ruling party in Kırklareli until 1946. The most important reason for the Democratic Party to achieve this great success was the challenges brought by the Second World War. The war economy was not only weakened purchasing power of public, but also caused problems to accumulate increasingly in production, health, social and in many other fields. As the ruling party, the Republican People's Party made several attempts to resolve existing problems. However, the efforts of the administrators to eliminate a significant danger that emerged at the end of the war prevented other attempts. After the Second World War, Russia who wants to advance in Europe, demanded some requests from Turkey to achieve its purpose. But Turkey did not surrender to Russia and decided a cooperation with Western States. But there is also another issue that needs to be solved. The majority of the states that Turkey intended to cooperate were also adopted a multi-party structure in politics. Therefore, the administrators who saw the necessity to cooperate with the Western States, decided to make some changes in the country. In fact, Mustafa Kemal Atatürk who is the founder of the Republic of Turkey, was made several attempts for a multi-party democratic life, but they all failed. İsmet İnönü who received presidency after the passing away of Mustafa Kemal Atatürk, paid all his attention to the Second World War which started in his early years in presidency. He worked with all his might to prevent the country from going into the war. So, any development regarding a multi-party life happened in politics, which the war was the only subject to discuss in that atmosphere. But state administrators had to search for solutions through the end of the war, not only for threats of Russia, but also the increasing problems of people. The continuation of the economic shortage in general of the country and in Kırklareli, had been effective in changing the political choices of the people. The establishment of political parties in this era and their start of activities in Kırklareli and other provinces of the country was also kept attention of the public who were overwhelmed economically. On the other hand, disagreements between members of the Republican People's Party as the ruling party, facilitated the works of the Democrat Party. Repeat of the administrative elections of township congresses without justification in some settlements that related with Republican People's Party's Kırklareli organization, the allegations that delegates were pressed in the elections of township congress, political conflicts and the mutual accusations of people in the party, caused the ruling party to wear out. Although the 1946 general elections held in this turbulent period, resulted with the success of the CHP, the events that occurred shortly after, caused hard times for the ruling party. After the election, unfair dismissals of some officials, reproaches of those who claim they were treated unfairly, and the allegations that dichotomy was put into the party, left the Republican People's Party in a difficult situation. On the other hand, at this time of CHP was weakened, the National Development Party made attempts to establish its organization in Kırklareli but failed with the timely intervention of the ruling party. Democrat Party, on the other hand, started to be organized rapidly in general of the country shortly after its establishment. Democrat Party's initiation to organize in Kırklareli did not escape the attention of members of the Republican People's Party and a fierce struggle began between the these two political parties. This struggle started between the parties increased the tension, and party members mutually damaged each other. Mutually filed lawsuits caused the wear of the ruling party, and some of those who left the Republican People's Party passed to the Democrat Party. The warning words that the ruling party members told the administrative managers in township organizations to stop the bad trend were also not taken into consideration. Democrat Party members who were constantly in the public, started to be persistent for the 1950 general elections be taken to an earlier date. The 1950 general elections were held on the planned date, and surprising results had occurred both in Kırklareli and in general of the country. While all five deputies elected in the 1946 general elections in Kırklareli were the members of the Republican People's Party, five of the deputies elected in the 1950 general elections were the members of the Democrat Party. The Republican People's Party which remained in power for 27 years, lost the general elections and had to hand over the administration to the Democrat Party, and the failure to find a solution to the problems of the people living in Kırklareli and other settlements caused the power to change hands.

Keywords: Kırklareli, The Republican People's Party, The Democrat Party, Election, Provincial Organization.

Öz: İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda, Avrupa'da ilerlemek isteyen Rusya'nın Türkiye'den bazı taleplerde bulunması, devlet yöneticilerinin hemen harekete geçmesine neden olmuştur. Çok partili sistemle yönetilen Batı devletleri ile işbirliği içine girmek isteyen Türk yöneticiler, kendilerini revize etme yoluna giderek ülke içinde çok partili hayata geçişin sinyallerini vermişlerdir. Dönemin tek partisi olan Cumhuriyet Halk Partisi içinde yaşanan anlaşmazlıklar da bu dönemde ortaya çıkmış, Cumhuriyet Halk Partisi'nden ayrılanlar Demokrat Parti'yi kurarak siyaset sahnesinde yerlerini almışlardır. Savaş sonunda ülke ekonomisinin

bozulmasına ek olarak iktidar partisi içinde yaşanan anlaşmazlıkların artması, halkın tercihleri noktasında bir dönüm noktasını oluşturmuştur. Halkın tercihlerinin değiştiği yerleşim yerlerinden birisi de Kırklareli olmuştur. 1946 yılında yapılan genel seçimleri, Cumhuriyet Halk Partisi büyük farkla kazanmıştır. Fakat ilerleyen günlerde taşra teşkilatı içinde yaşanan huzursuzluklar ve diğer partilerin faaliyetleri, bu durumun tersine dönmesine neden olmuştur. Halkın büyük bölümü Demokrat Parti’yi kurtarıcı olarak görmeye başlamışlardır. Bu şartlar altında 1950 yılında yapılan milletvekili seçimleri büyük sürprizle sonuçlanmıştır. Seçim sonunda CHP’nin hiçbir adayı Kırklareli’de milletvekili seçilememiştir. DP’nin adaylarının hepsi ise milletvekili seçilmişlerdir. Kırklareli özelinde yaşanan bu durum hemen hemen Türkiye’nin bütün yerlerinde aynı şekilde cereyan etmiştir. Çalışmamızda Kırklareli’de 1946 ile 1950 yılları arasında yapılan genel seçimlerde siyasi partilerin mücadeleleri ve CHP Kırklareli taşra teşkilatındaki siyasi durum incelenmiştir. Araştırma yapılırken Başbakanlık Devlet Arşivi’nde bulunan belgeler, dönem gazeteleri ve basılı diğer kaynaklardan yararlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kırklareli, Cumhuriyet Halk Partisi, Demokrat Parti, Seçim, Taşra Teşkilatı.

Giriş

Mustafa Kemal Atatürk, cumhuriyetin ilanından sonra birçok alanda yenilikler yapmış, fakat çok partili siyasi hayata geçmek için yaptığı birkaç girişim başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Mustafa Kemal Atatürk’ün vefatından sonra yerine geçen İsmet İnönü, çok partili siyasi hayata geçme fırsatını İkinci Dünya Savaşı sonunda yakalamıştır. Ülkeyi 27 yıl yöneten Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) her ne kadar 1946 yılında yapılan genel seçimlerde başarılı olmuşsa da 1950 yılında yapılan genel seçimlerde durum tersine dönmüş, CHP’den ayrılanların kurduğu Demokrat Parti (DP) ülke genelinde büyük başarı elde etmiştir.

Türkiye II. Dünya Savaşına girmemiş, fakat hem Batı ülkeleri, hem de Rusya ile karşılıklı ilişkilerinde denge politikasını takip etmiştir (Aydın, 2004:475). Dahası izlenen bu dış politika, iç politikayı da etkilemiştir (Koçak, 2009: 300). Fakat savaşın bitmesiyle birlikte Sovyetler Birliği Türkiye ile imzaladığı ve süresi 1945 yılında bitecek olan dostluk anlaşmasını yenilemeyeceğini açıklamıştır (Zürcher, 2015: 306). Gelişen bu durum üzerine Türk yetkililer, başta ABD olmak üzere Batılı devletlerin desteğini elde etmeye çalışmışlar (Aydın, 2004:475) ve çok partili sistemlerle yönetilen Batı ülkeleri ile işbirliği içinde olmak istemişlerdir (Başgil, 2008: 50). Çok partili sistemle yönetilen Batı Devletleri ile kurulan işbirliğinin hemen ardından ülke içinde 1945 yılından itibaren çeşitli siyasi partiler kurulmaya başlamıştır (Koçak, 2002: 178).

Batı Devletleri ile aynı ittifak içinde yer almak isteyen Türk yetkililer, yaşanan önemli siyasi gelişmelerin dışında kalmak istememiş (Koçak, 2002: 174), 1945 yılının Nisan ayında San Francisco’da düzenlenen toplantıya gittikleri zaman Amerikalılara Rus tehlikesini anlatmaya çalışmışlardır (Tellal, 2004: 508). Rusya’nın ileride güvenlik konseyinde müzakere edilecek ihtilaflar için veto hakkının kullanılması konusundaki ısrarı konferansı bitirme noktasına kadar getirmiştir (Konferansta İhtilaf Had Bir Safhaya Girdi, Cumhuriyet, 4 Haziran 1945, s.1). Yaşanan gelişmeler üzerine Amerika Birleşik Devletleri, Rusya’nın Avrupa’daki ilerlemesini durdurmak için harekete geçmiştir. Bu amaçla Batı Avrupa ve özellikle Türkiye ve Yunanistan üzerindeki tehdidin ortadan kaldırılması için çalışmıştır (Oran, 2004: 484-485). San Francisco Konferansı’na kurucu üye olarak katılan Türkiye çok geçmeden Birleşmiş Milletler Anlaşmasını imzalamaya karar vermiştir (Zürcher, 2015: 306). 1945 tarihinde San Francisco’da kabul edilen Birleşmiş Milletler anayasasının onaylanmak üzere TBMM’ne gelmesi ile birlikte, Türkiye’de tek parti idaresini sona erdiren değişiklikler hızlanmıştır (Lewis, 2000: 303).

Ülkede ise halkın önemli bir bölümünde tek parti yönetimine karşı bir hoşnutsuzluk belirmeye başlamıştır. Savaşa girilmemiş olsa bile, savaşa hazır halde beklemek mecburiyeti hükümetin her sahada kaynak biriktirmesine neden olmuştur (Eraslan, 2004: 531). Yaşanan sıkıntılar bununla da kalmamış, dünya pazarlarından kopma noktasına gelmiş, bütçe daralmış, halk ekonomik olarak sıkıntı içine girmiş (Aydemir, 2000: 146), köyde yaşayan ve tarımla uğraşan

insanlar zor durumda kalmıştır (Ortaylı, 2018: 136). Savaş dönemi uygulamaları sonunda tek parti iktidarının halk ile olan bağlantısı önemli ölçüde azalmıştır. Ekmek, et, un, şeker gibi temel ihtiyaç maddelerinin karneyle dağıtılması da hükümeti zor durumda bırakmıştır. Bu dönemde sağlık alanında sorunların çıkması üzerine milletvekilleri halk ile temaslarını arttırarak halkın sorunlarını dinlemeye başlamıştır (Eraslan, 2004: 528, 530). Savaş sonunda yapılan genel seçimlerde başarılı olan CHP, dört yıl sonraki genel seçimlerde büyük hüsrana uğramış, kendi içinden ayrılanların kurduğu DP seçimleri kazanarak iktidar partisi olmuştur. CHP'nin başarısız, DP'nin ise başarılı olduğu yerlerden birisi de Kırklareli vilayetidir. Kuşkusuz CHP'nin kaybetmesinde ve DP'nin kazanmasında birçok faktör etkili olmuştur. Bu bilgiler ışığında çalışma Kırklareli'de 1946 ile 1950 tarihleri arasında yaşanan siyasi gerginliklerin, CHP içindeki anlaşmazlıkların, başta DP olmak üzere diğer siyasi partilerin faaliyetlerinin genel seçimler üzerine etkisini ele almıştır.

1. Savaş Dönemi Kırklareli'de Siyasi Durum

Savaşın dolayı ülkede ekonomik sıkıntılar yaşanmış, hükümet yetkilileri gerekli tedbirler almaya çalışmışlardır. Trakya'da Yeşilyurt isimli gazetede, fakir ve muhtaç olduğu tespit edilen dar gelirli vatandaşlara tıpkı sabit gelirli gibi ucuz ekmek verilmesi, İcra Vekilleri Hey'eti tarafından bildirilmiştir (Ünal, 2016: 20). Fakat kısa bir süre sonra iktidar partisi olan CHP'de merkez teşkilat da başlayan huzursuzluk, taşra teşkilatlarında da görülmeye başlamıştır. Kırklareli vilayeti daimi encümen azası Raif Karaca, 1943 yılında Demirköy kaza kongresi ile ilgili olarak bazı şikâyetlerde bulunmuştur. Raif Karaca, kendisinin ve arkadaşlarının 08.11.1943 tarihinde yapılan kaza kongresinde idare heyeti azalığına seçildiklerini, fakat bunun usulsüz bir şekilde iptal edildiğini iddia etmiştir. Karaca'ya göre eski idare heyeti reisi Mehmet Eriç, yapılan seçimden bir gün sonra kongreyi tekrar toplayarak yeniden seçim yaptırmış ve istediği kimseleri idare heyeti üyeliklerine seçirmiştir (BCA, 490.1.0.0/170.677.2, 29.05.1946, s.186). Olayı incelemekle görevlendirilen Isparta Milletvekili ve CHP Edirne Bölgesi Müfettişi Cemil Tüzemen, Demirköy kaza kongresi hakkında yaptığı incelemeleri 24.07.1944 tarihinde bir rapor hazırlayarak CHP Genel Sekreterliğine göndermiştir (BCA, 490.1.0.0/170.677.2, 29.05.1946, s.184). Tüzemen raporunda, yaptığı inceleme sonunda 1944 kongre zamanının yaklaştığı bir dönemde 1943 senesinde yapılan kongreyi hükümsüz sayarak yeniden seçim yaptıranın fayda yerine zarar getireceğini bildirmiştir (BCA, 490.1.0.0/170.677.2, 29.05.1946, s.192).

Gerek parti içi anlaşmazlıklar gerekse muhalefet partilerin çalışmaları Kırklareli'de teşkilat içinde yaşanan sıkıntıların artarak devam etmesine neden olmuştur. Isparta Milletvekili ve CHP Edirne Bölgesi Müfettişi, Kırklareli'nde teftiş ve tetkiklerde bulunduğu sırada belediye mimarı Talat Özışık'ın yanına gelerek bazı şikâyetlerde bulunduğunu ifade etmiştir. Talat Özışık'ın anlattığına göre parti il idare kurulu başkanı Tahir Taner, halkevinin tamiriyle boyanması işini kendisine ihale için bakkaldan 200 lira almış, Halkevinin boyanması için ayrılan boyalardan bir kısmıyla kendi evini boyatmıştır. Müteahhit Cavit Aykılıç'a da istihkak raporuna göre verilmesi lazım gelen bakiyeye matlubunu birtakım sebepler ve bahanelerle vermemiştir. Bunun üzerine ilgili kişilerin çağrılarak dinlenmesine karar verilmiştir. Yapılan araştırmalar sonunda soruşturmayı yürüten müfettiş, toplanan delillere göre maddi durumunun iyi olduğu bildirilen parti başkanı Tahir Taner'in, *"evinin beş on liralık boya ve badana işinden dolayı şeref ve haysiyetini ayaklar altına alacağına ihtimal vermediğini, bu gibi ihbarların müspet ve kati deliller olmadıkça gerçektir diye kabul edilemeyeceğini"* ifade etmiştir. Ayrıca *"dinlenen şahısların birbirini tutmayan ifadeleri ile resmi kayıtlara göre isimleri geçen kimselerle ticaret ortaklığı yaptığı ve bunlarla hükümet binası inşaatı, yol, un dağıtma işlerinde parti başkanlığı görevini suiistimal ederek, bunu istismara kalkarak herhangi bir suretle menfaat temin etmiş olduğunun anlaşılmayacağını"* da belirtmiştir. Yapılan araştırmalarda halkevinin tamir ve boyanması işinin ihalesi sırasında menfaat temin ettiğine dair ihbarda bulunan kişilerin ihbarlarının hiçbir delile bağlı olmadığını da anlaşıldığı ifade edilmiştir. Söz konusu ihbarı soruşturan müfettiş tarafından hazırlanan rapor CHP Genel Sekreterlik makamına sunulmuş, Tahir Taner hakkında parti tarafından yapılacak hiçbir muameleye gerek olmadığı belirtilmiştir (BCA, 490.1.0.0/170.678.2, 28.06.1949, s.45-49).

İkinci Dünya Savaşı’nın sonuna yaklaşılrken dönemin tek partisi olan CHP içindeki huzursuzluk, gün geçtikçe yerel teşkilatlara daha fazla yansımaya başlamıştır. Kırklareli vilayetine bağlı olan Üsküp’ün eski parti başkanı Enver Özdemir, 15.09.1944 tarihinde CHP Genel Sekreterliğine gönderdiği yazıda bazı şikâyetlerde bulunmuştur. Özdemir, gönderdiği yazıda Üsküp’te 1943 yılında nahiye’nin parti başkanlığına seçildiğini anlatmış, başkan seçildikten hemen sonra selefi olan Raşit Engin’den devir işlemlerinin resmen yapılmasını istediğini, fakat bu isteğin eski başkan tarafından yerine getirilmemesi üzerine durumu kaza idare heyetine resmen yazdığını ifade etmiştir. Özdemir mektubunda, parti başkanlığından uzaklaştırılan Raşit Engin’in parti reisi ve belediye reisi bulunduğu sırada parti adına enkazı için satın alınan evin enkazını Celali köylerine 600 liraya satarak, parasını zimmetine geçirdiğini ortaya çıkardığını belirtmiştir. Ayrıca Engin’in, parti binasının tamir edileceğini ileri sürerek halktan üç defa para toplattığını, fakat makbuz vermediğini, odun alımı için de 3000 lira civarında para toplattığını, bu paranın sadece 800 lirası ile odun aldığını iddia etmiştir. 9 kuruştan kantarı alınan odunun kantarının 19 kuruş olarak gösterilmiş olduğunu belirten Özdemir, Üsküp nahiyesinde muhacirler için yapılan evlerin Raşit Engin ve nahiye müdürü tarafından verilmeyişini, kendisinin araştırma yaptığını anlayan bu kişilerin Ömer isminde birine bazı vaatlerle bulunarak kendisini tabanca ile vurdurduğunu iddia etmiştir. Özdemir, düzenledikleri suikasttan bir netice çıkmadığını gören bu kişilerin mahalli jandarma çavuşu İzzet’i de kendi emellerine alet ettiklerini, 10.000 nüfuslu olan nahiye’de Raşit Engin ile karısının güya kendisinin jandarma çavuşu İzzet’i dövdüğünü gördüğünü bu nedenle devletin silahlı kuvvetlerine karşı gelme suçunu işlediğinin iddia edildiğini ifade etmiştir. Böyle bir yalan ile kendisinin önce Kırklareli’ye daha sonra Niğde’ye sürgün edildiğini ve devletin silahlı kuvvetlerine karşı gelme suçundan ceza aldığını ifade etmiştir. Kendisinin üzerine düşen görevi yaptığını, bu durumun yapılacak tahkikatla anlaşılacağından, tahkikata başlanılmasını ve bu haksızlığın giderilmesini istemiştir (490.1.0.0/170.676.2, 05.03.1945, s.9-11). Üsküp nahiyesinin eski parti reisi Enver Özdemir’in genel sekreterliğe gönderdiği şikâyet mektubu üzerine olayı soruşturmak için Isparta milletvekili ve CHP Edirne Bölge Müfettişi Cemil Tüzemen görevlendirilmiştir (490.1.0.0/170.676.2, 05.03.1945, s.8). 5 Mart 1945 tarihinde Isparta milletvekili ve CHP Edirne Bölge Müfettişi Cemil Tüzemen tarafından yapılan araştırma sonunda bir rapor hazırlanmıştır. Tüzemen, Kırklareli’nin Üsküp bucağı eski parti başkanı Enver Özdemir’in bu ihbar ve şikâyetleri üzerine Kırklareli’nde yaptığı tetkik ve tahkik neticesinde bahse konu olan kişiler arasında anlaşmazlık olduğunu belirtmiştir. Müfettiş, yaptığı inceleme sonucunda sürgün olan kişilerin sürgünden kurtulmak için bu gibi şikâyetlerle kendilerini haklı ve Kırklareli’nin ilgili memurları ile parti mensuplarını da haksız göstermeye çalıştıkları sonucuna varmıştır. Tüzemen raporunda ayrıca, Üsküp bucağının yeni parti başkanı ile diğer görüştüğü kişilerin sürgün kararından memnun olduklarını, Enver Özdemir’in serbest bırakılmasının Üsküp bucağı içinde asayişin tamamen bozacağını bu nedenle hakkında yapılan muameleyi hak ettiğini belirtmiştir (490.1.0.0/170.676.2, 05.03.1945, s.5-7).

Parti içindeki üyelerin karşılıklı olarak birbirlerini suçlamaları gün geçtikçe artmaya devam etmiştir. Yine Isparta milletvekili ve CHP Edirne Bölgesi Eski Müfettişi Cemil Tüzemen tarafından 29 Mayıs 1945 tarihinde CHP Genel Sekreterliğine gönderilen Lüleburgaz ilçe merkez kongresine ait raporda, bazı şahısların Lüleburgaz merkez bucak kongresinde yolsuzluk yapıldığına ve işlerin tüzük hükümlerine uygun yapılmadığına dair şikâyetleri yer almıştır. İddiaya göre bucak kongresinden hiç kimse haberdar edilmemiş, başkan seçiminde yolsuzluk yapılmış, delege olmayan bazı kimseler delegeler içine karıştırılmıştır. Fakat yapılan araştırmada iddiaların hiçbirini kabul görmemiş ve iddiaların şahsi ihtirastan kaynaklandığı ifade edilmiştir (BCA, 490.1.0.0/170.677.2, 29.05.1946, s.5-6). Bir senelik görevini tamamlayan Lüleburgaz ilçe idare kurulunun raporunda ise ilçe dâhilindeki partili üyelerin teşkilatla ilgili görevlerinin CHP’nin program ve tüzüğünün emrettiği esaslar dâhilinde tam bir ahenkle yürütüldüğü belirtilmiştir. Raporda, zaafiyeti olan bazı kimselerin yeni bir parti kurma ümidinde olduklarına dikkat çekilmiş, CHP’ye kayıt yaptıran üye

sayısının Lüleburgaz'da her geçen gün arttığı belirtilmiştir (BCA, 490.1.0.0/170.677.2, 29.05.1946, s.16).

CHP Kırklareli teşkilatında yaşanan huzursuzluklar bununla da kalmamıştır. Arşivde yer alan 20.11.1945 tarihli bir belgede CHP Bulaca Mahallesi ocağına yeni kayıt edilen tüccar Mahmut Erbil'in partili arkadaşları arasında ikilik çıkarmaya çalıştığı, bunun için çok fazla para sarf ettiği ve parti seçimlerinde fesat çıkarmaya çalıştığı ifade edilmiştir. Fakat delegelerin çoğunlukla dürüst hareketleri ve tekrar tekrar gerçekleştirilen bucak seçimlerinin ve ilçe kongresinin nizamname hükümlerine uygun bir şekilde yapılması sayesinde hiçbir olumsuz gelişmenin yaşanmadığı belirtilmiştir (BCA, 490.1.0.0/170.678.1, 16.09.1948, s.96).

2. CHP İçindeki Muhalefet

CHP'de başlayan huzursuzluk, partide yer alan bazı grupların muhalefete geçmesi ile sonuçlanmıştır (Koçak, 2002: 179). Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, çok partili sürecin henüz başlangıcında yaptığı değerlendirmede, yapılan her işte ve harcamada Millet Meclisi'nin kontrolünün bulunduğu dikkat çekmiş, sistemin tek eksiğinin muhalefet partisi olduğunu, ancak bunun da Türkiye'nin kendine özgü şartlarına göre gerçekleşeceğini vurgulamıştır (Eraslan, 2004: 535). İsmet İnönü'nün bu konuşmayı yaptığı sıralarda, gazetelerde ülkede yeni bir demokrat partinin kurulacağına dair haberler çıkmaya başlamıştır (Yeni Parti, Cumhuriyet, 2 Haziran 1945, s.1).

Savaşın bitimiyle birlikte 1945 yılında gündeme getirilen Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu, büyük toprak sahiplerinin hükümetin politikalarına karşı mesafeli durmalarına neden olmuş, hükümetin memuru hızla artan hayat pahalılığına karşı korumaya çalışması ise işçi, memur ve köylülerin siyasi tercihleri noktasında CHP'den ayrılmalarını hızlandırmıştır (Eraslan, 2004: 532). Ülke içinde tek parti konumunda olan CHP'ye karşı muhalefet, 1945'te toprak reformu üzerine yaşanan bir tartışma sırasında kendi içinde meydana gelmiştir (Karpas, 2009: 231). Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu'nun görüşüldüğü sırada parti içinde yoğun tartışmalar ve hükümetin politikalarına eleştiriler yöneltilmiştir. Mecliste yapılan tartışmalar ve hükümete yöneltilen eleştiriler ise kısa bir süre sonra gazetelerde yer almaya başlamıştır. 7 Haziran 1945 tarihinde Celal Bayar, Adnan Menderes, Fuat Köprülü ve Refik Koraltan anayasanın millî egemenlik ilkesine işlerlik kazandırılmasını, parti işleyişinin demokratik ilkelere uygun olarak yürütülmesini isteyen Dörtlülük Takriri parti meclis grubuna sunmuşlardır (Eraslan, 2004: 533). Önergede bütün dünyanın demokrasi yolunda hızla ilerlediği belirtilmiş ve Türkiye'nin de bu akımdan ayrı kalamayacağı vurgulanarak, parti içinde serbest ve özgür tartışma olanağının sağlanmasına vurgu yapılmıştır (Koçak, 2002: 177). Parti içinde tartışmaların yaşandığı bu dönemde sanayici Nuri Demirağ, 7 Temmuz 1945 tarihinde Milli Kalkınma Partisini (MKP) kurmak için İçişleri Bakanlığına başvurmuş ve İçişleri Bakanlığı tarafından kendisine 18 Temmuz 1945 tarihinde parti kurma izni verilmiştir (Karpas, 2010: 231). Öte yandan parti grubundaki tartışmaların gazetelerde yer almaya başlaması ile başlayan süreç bazı gazetelerin kapatılmasına kadar devam etmiş ve muhalefet bastırılmıştır. CHP içinde yer alan ve başını Celal Bayar'ın çektiği grup, uygulanan ekonomik politikalara tepki göstermiş (Eraslan, 2004: 531), bütçe görüşmeleri için yapılan oylamada ise ret oyu vermiştir (Koçak, 2002: 176). Dörtlülük Takrir sahiplerinden Fuat Köprülü ve Adnan Menderes'in Tan ve Vatan gibi muhalif basın organlarında eleştirilerini sürdürmeleri parti disiplinini ihlal olarak değerlendirilmiş ve bu nedenle 21 Eylül 1945 tarihinde partiden ihraç edilmişlerdir (Eraslan, 2004: 534). Yaşanan gelişmeler üzerine Refik Koraltan, Vatan gazetesinde Menderes ve Köprülü'yü savunan bir makale yazmıştır (Lewis, 2000: 304). Ekibin lideri Bayar, CHP'den istifa etmeden önce yeni parti kurma teşebbüsünde bulunmuş (Yeni Partinin İsmi Ne Olacak, Cumhuriyet, 3 Aralık 1945, s.1), kısa bir süre sonra da 1 Aralık 1945 tarihinde milletvekilliği ve parti üyeliğinden istifa etmiştir (Eraslan, 2004: 534). 27 Kasım tarihinde ise Refik Koraltan CHP'den çıkarılmıştır (Refik Koraltan Partiden Çıkarıldı, Cumhuriyet, 23 Kasım 1945, s.1).

CHP’de yaşanan bu ayrılık, partideki huzursuzluğun gün yüzüne çıkmasına neden olmuş, sinirler gerilmiş buna rağmen köy ve kentlerde jandarma ve polis kuvvetleri ile birçok idare amirlerinin sanki partinin temsilcileriymiş gibi davranışları halkı rahatsız etmeye başlamıştır (Aydemir, 2000: 154). Parti içindeki bu dalgalanmalar, 28.10.1945 tarihinde yapılan CHP Pınarhisar Bucak Kongresine de yansımıştır (BCA, 490.1.0.0/170.678.2, 28.06.1949, s.68). CHP Pınarhisar Bucak İdare Heyeti üyesi ve Belediye Başkanı Ali Özer tarafından 31.10.1945 tarihinde CHP İlçe İdare Heyeti Başkanlığına gizli ve zata özel olarak gönderilen yazıda, 28.10.1945 Pazar günü CHP bucak kongresinde bulunmak üzere mahalle ve köy ocaklarından gelen delegelerin üzerine baskı kurulduğu iddia edilmiştir. İddiaya göre bazı vatandaşlar karakola davet edilmiş, bazıları da çarşıda bulunarak bizzat bucak karakol komutanı Mehmet Çavuş tarafından idare heyeti seçimleri ile ilgili olarak ikazlarda bulunulmuştur. Kongrede idare heyeti seçimine sıra geldiğinde müşahit sıfatı ile kongrede bulunan bucak müdürü Hayri Batur bütün delegelere hitaben “*Hiç kimse dışarıya çıkmayacak, herkes reyini burada yazacak ve kimse ile konuşulmayacaktır.*” diyerek vatandaşların birbiri ile konuşmalarını yasaklamıştır. Bu nedenle bazı delegeler oylarını kullanmadan kongreyi terk etmişlerdir. İdare heyetine seçilenler ise başkan seçimi yapılmadan evvel gerek bucak müdürü ve gerekse karakol komutanı tarafından başkan seçimi hakkında tesir altında kaldıklarını söylemişlerdir. Ali Özer, bucak müdürü Hayri Batur’un ve gerekse karakol komutanı Mehmet Çavuş’un hiçbir suretle müdahaleye ve seçim hakkında hiçbir partiliye tesir etmeye yetkileri yokken seçime müdahale ettiklerini belirtmiş ve bu hususun araştırılmasını istemiştir (BCA, 490.1.0.0/170.678.2, 28.06.1949, s.70). Pınarhisar bucak kongresinde tüzüğe aykırı hareket edildiğine dair Ali Özer tarafından yapılan şikâyet üzerine durumun soruşturulmasına ve bu iş için İdare Kurulu Başkanı Haşim Peksöz’ün görevlendirilmesine karar verilmiştir. Havanın uygun olmaması ve vasıta aracının bulunmaması yüzünden geç başlanan soruşturma, bazı kimselerin de ifadelerinin alınması gerektiği için bu kişilerin merkeze gelmeleri hakkında bucak idare kurulu başkanlığına tebligatın yapılması ile devam etmiştir (BCA, 490.1.0.0/170.678.2, 28.06.1949, s.85). Haşim Peksöz, soruşturmasına devam etmiş (BCA, 490.1.0.0/170.678.2, 28.06.1949, s.71) ve çok geçmeden bir rapor hazırlamıştır. Peksöz hazırladığı raporda, şikâyetle konu olan kongrenin, 40 üyeden 29 delegenin iştiraki ile çoğunluk temin edildiği için yapıldığını, on kişinin ifadesinin alındığını ifade etmiştir. Ayrıca bucak müdürünün ihtar mahiyetinde olsa dahi kongre müzakerelerine karışmaması gerektiğini, müdahale etmiş ise de bu müdahalenin gerek seçim ve gerekse verilen diğer kararlar üzerine bir tesiri olmadığını ve kongreyi bozacak mahiyette bulunmadığının anlaşıldığını belirtmiştir. Bu nedenle raporuna, yeni seçilen idare kurulunun kabul ve tasdikinde bir sakınca olmadığını eklemiştir (BCA, 490.1.0.0/170.678.2, 28.06.1949, s.72-74). Haşim Peksöz’ün hazırladığı raporda seçimi fesh edecek mahiyette müdahalenin olmadığını belirtmesi üzerine (BCA, 490.1.0.0/170.678.2, 28.06.1949, s.71) soruşturma evrakı, idare kurulu tarafından incelenmiş ve söz konusu şikâyetin yerinde olmadığı ve seçimi bozacak bir durumun da bulunmadığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla Pınarhisar idare kurulunun tasdikine karar verilmiş, bucak müdürünün hükümet reisi sıfatı ile kongrelere iştirak etse bile seçimlere karışmamasının bildirilmesi uygun görülmüştür (BCA, 490.1.0.0/170.678.2, 28.06.1949, s.66).

3. DP’nin Kurulması

CHP’de yaşanan sıkıntıya ilaveten ülke içinde tek partiye karşı 1945 yılında başlayan muhalefet akımı, toplumsal refah ve halkın yönetime daha fazla katılımını ön plana çıkarmıştır (Karpas, 2009: 232). 1946 yılına gelindiğinde ise halkın büyük çoğunluğu mevcut yönetimin karşısında yer almış, parti içindeki muhalif kesimin harekete geçmesi için durum çok elverişli bir hale gelmiştir (Başgil, 2008: 51). Yeni parti kurmak için son hazırlıkları yapan (Yeni Parti İçin Son Hazırlıklar, Cumhuriyet, 4 Aralık 1945, s.1) Celal Bayar, Adnan Menderes, Refik Koraltan ve Fuat Köprülü 7 Ocak 1946 tarihinde DP’yi resmen kurmuşlardır (Eraslan, 2004: 536). DP kurulduktan kısa bir süre sonra kitle hareketi olmaya başlamış, hayatın her kesiminden partiye üye olanlar, DP’yi çektikleri sıkıntılara çare olarak görmeye başlamışlardır (Karpas, 2010: 232). DP’nin parti

programı da halkı heyecanlandırmış (Başgil, 2008: 49), kararların en tepede alındığı merkezileşmiş bir parti olan CHP, DP'nin hızla örgütlenmesi karşısında güç duruma düşmüştür (Karpas, 2010: 235).

4. 1946 İle 1950 Genel Seçimleri Arasında Kırklareli'de Siyasi Durum

CHP İkinci Olağanüstü Kurultayı, CHP'nin yapısında çok partili hayata uyum sağlayacak bazı değişiklikler yapılmasını sağlamak amacıyla 10 Mayıs 1946 tarihinde Ankara'da toplanmıştır (Koçak, 2002: 181). Kurultayda, seçim tarihinin öne alınmasına, genel seçimlerin 21 Temmuz 1946 tarihinde, belediye seçimlerinin ise hemen yapılmasına karar verilmiştir (Lewis, 2000: 305). Muhalefet partileri, bu kararın muhalefetin gelişmesini önlemek için alınmış olduğunu iddia etmişlerdir. Bu nedenle DP, 21 Nisan tarihinde milletvekili ara seçimine ve 26 Mayıs tarihindeki belediye seçimine katılmama kararı almıştır. Muhalefetin tek dereceli seçim ve seçim güvenliği konusunda yaptığı itiraz sonuç vermiş, 5 Haziran tarihinde milletvekili genel seçimlerinin tek dereceli olması kabul edilmiştir. Fakat gizli oy açık sayım ilkesi ile seçimin adli denetim altında yapılması gibi muhalefetin bazı talepleri iktidar tarafından reddedilmiş, 1946 genel seçiminin açık oy gizli sayım usulüne göre yapılmasına karar verilmiştir (Koçak, 2002: 182).

Ülke içinde bu gelişmeler yaşanırken, muhalifler de Kırklareli'de parti teşkilatının kurulması için çalışmalarına başlamışlardır. CHP İl İdare Kurulu Başkanı Tahir Taner 05.02.1946 tarihinde CHP Genel Sekreterliğine gönderdiği yazıda, MKP üyelerinin Kırklareli'nde CHP'li bir üyeye mektup, teklif varakası ve nizamname göndererek, Kırklareli merkezinde parti teşkilatı kurması yönünde teklifte bulunduğu dair haber alındığını bildirmiştir. Bunun üzerine ilgili kişi ile temasa geçilerek bu teklifin reddi ve gönderilmiş olan evrakın iadesi sağlanmıştır. Vize'de parti üyelerinden Mahmut Erbil'e de aynı şekilde müracaat edilmiş, fakat bu kişi kendisine gönderilen mektup, teklif varakası ve nizamnameyi başkanlığa vermiştir. Kırklareli'de yapılan her iki teşebbüs alınan tedbirlerle engellenmiştir (BCA, 490.1.0.0/439.1819.1, 17.11.1949, s.28). Fakat bu girişimler, MKP'nin çalışmalarını engelleyememiştir. Kırklareli CHP Yayla Ocağı Başkanı Celal Güçlü, 12.06.1946 tarihinde ilgili makamlara gönderdiği yazıda Lüleburgaz'dan MKP'yi kurmak üzere harekete geçen Ahmet Soysal'ın kendisinin yanına gelerek kuracakları partiye müteşebbis üye olarak girmesini istediğini belirtmiştir. Celal Güçlü, partisinin sadık bir ferdi olduğunu ve öyle kalacağını ifade etmesi üzerine Soysal'ın "Gün gelecek sana da hesap soracağız" dediğini ifade etmiştir (BCA, 490.1.0.0/439.1819.1, 17.11.1949, s.27).

CHP'de yaşanan huzursuzluğun gün geçtikçe şiddetini arttırarak devam etmesi, bir yandan partiden ayrılmaları hızlandırırken diğer yandan da muhalefetin parti kurma çalışmalarının kolaylaşmasına sebep olmuştur. CHP İl İdare Kurulu Başkanı İbrahim Hakkı Baykut, 22.06.1946 tarihinde CHP Genel Sekreterliğine gönderdiği yazıda Babaeski'de kurulan MKP müteşebbis heyetine ait bir çizelgeye yer vermiştir (BCA, 490.1.0.0/439.1819.1, 17.11.1949, s.24). Çizelgeden anlaşıldığına göre Babaeski MKP müteşebbis heyetinde bulunan Ahmet Özçevik, CHP'ye muhaliftir. Şerif Baraz ise belediye üyeliğine seçilmediği için istifa etmeden partiden ayrılmıştır. Yine Tevfik Başpınar da partide kayıtlı olup istifa etmeden ayrılan kişiler arasında yer almaktadır (BCA, 490.1.0.0/439.1819.1, 17.11.1949, s.25).

5. 1946 Genel Seçimleri

Türkiye'de 1946 yılında yapılan genel seçimlere CHP, DP, MKP, Liberal Demokrat Parti, Türkiye İşçi ve Çiftçi Partisi ile Yalnız Vatan İçin Partisi katılmıştır (Tuncer, 2008: 70). Başlangıçta erken genel seçimleri boykot edeceğini ilan eden DP, seçimlere girme kararı almıştır. 21 Temmuz 1946 tarihinde yapılan (Eraslan, 2004: 538) genel seçim, ilk kez tek dereceli fakat "açık oy, kapalı tasnif" ilkesine göre gerçekleşmiştir (Toker, 1991: 9). Yapılan erken genel seçim sonucunda CHP, 465 milletvekilliğinden 390 milletvekilliği alarak büyük bir çoğunluk sağlamıştır (Eraslan, 2004: 538). Teşkilatını tamamlayamadığı için 16 ilde seçime katılamayan DP tarafından (Koçak, 2009: 300) 465 milletvekilliği için 273 aday gösterilmiş, aday gösterilenlerden 62'si

milletvekili seçilmiştir. DP’liler, 36 vilayette seçim sonuçlarına itiraz etmişler (Aydemir, 2000: 153), seçimlerde mülki memurların tarafgir davrandıklarını, açık oy gizli tasnif yöntemi dolayısı ile usulsüzlükler olduğunu iddia etmişlerdir (Eraslan, 2004: 538). Fakat DP’nin şiddetli itirazları ile yoğun protesto hareketleri seçim sonucunu değiştirmeye yetmemiş, 1946 seçimleri Türk siyasal hayatına usulsüz seçim olarak geçmiştir (Koçak, 2002: 183). 21 Temmuz 1946 tarihinde yapılan seçim sonunda Kırklareli’de CHP’den Zühtü Akın, Şevket Ödül, Kemal Doğan, Nafi Atuf Kansu ve Dr. Fuat Umay milletvekili seçilmişlerdir (BCA, 30.10.0/77.506.12,30.07.1946,s.37).

6. 1946 Seçimlerinden Sonra Kırklareli’de Yaşanan Siyasi Çekişmeler

DP, genel seçimlerdeki usulsüzlükler nedeni ile aynı yıl yapılan belediye seçimlerine katılmama kararı almıştır (Eraslan, 2004: 539). CHP ise 1946 yılında yapılan seçimlerde önemli ölçüde kazanımlar elde etmiş olmasına rağmen yerel teşkilatlarda yaşanan parti içi karışıklıkları önleyememiştir. Örneğin Kırklareli’ne bağlı Vize belediyesi seçimi münasebetiyle oyların tasnifinin ardından seçim sonucunu kendilerine karşı yapılan bir hareket olarak düşünen Tahsin Gürel, Kadir Yavuz, Sait Özkan ve Kemal Yönet isimli CHP’li dört üye bazı girişimlerde bulunmuşlardır. İl idare kurulu başkanı sıfatıyla Vize’ye gelen Yakup Gürel, parti içi çekişmelerin önlenmesi için çalışmalarına başlamış, fakat kendisi ile görüşen adı geçen kişiler, belediye ve parti başkanlıklarının farklı kişilere bırakılmasını ve her iki başkanlığın Mehmet Ali Ersoy sorumluluğunda toplanmasına müsaade edilmemesini teklif etmişlerdir. Dile getirilen bu görüşler uygun görülerek, bir kararla tespit edilmiş, Yakup Gürel de gözlemci sıfatı ile kararı imzalamıştır. Fakat kısa bir süre sonra alınan karara bir madde ilave edilerek CHP Vize İlçe İdare Kurulu Kâtibi Nezahat Mumcuoğlu’nun kâtiplik görevine son verilmiştir. Nezahat Mumcuoğlu, partili arkadaşlarının tüzüğe aykırı hareket ettiklerini, birlik ve beraberlikten sapan bu üyelerin hepsinin Vize’nin yerlisi olmaları nedeni ile yerlilik ve yabancılık gibi ikilik cereyanları uyandırdıkları gerekçesiyle yetkili mercilere şikâyetle bulunmuştur. Nezahat Mumcuoğlu, yerinde olmayan bu kararın düzeltilmesini, parti programı hükümlerine aykırı hareket eden üyelerin hakkında gerekli işlemlerin yapılmasını istemiştir (BCA, 490.1.0.0/170.678.2, 28.06.1949, s.41-42).

Ülke genelinde ve Kırklareli’de yaşanan parti içi gerginlikler, aslında CHP’nin 1950 seçimlerinde yaşayacağı hezimetin habercisi olmuştur. Kırklareli Pınarhisar Bucağına bağlı Camiikebir ocağı üyesi Hamdi Özsoy 17.01.1947 tarihinde CHP Genel Sekreterliği’ne gönderdiği yazıda, 1947 yılında idare kurulu seçiminde üye seçilen Sabri Durali’nin belediye meclis üyesi ve Çiftçi Kolları Koruma Başkanı olarak çalıştığını ifade ederek şikâyetle bulunmuştur. Durali’nin partiye üye seçildiği gün kendisine İl İdare Kurulu Başkanı Yakup Gürel tarafından parti tüzüğü gereğince üç vazifeyi göremeyeceği ve bunların birisinden istifa etmesi emir verildiği halde halen bu vazifeleri yürüttüğü şikâyet edilerek tüzük gereğince işlem yapılması istenmiştir (BCA, 490.1.0.0/170.678.2, 28.06.1949, s.39). Yine Lüleburgaz’da doktorluk yapan Salih isimdeki bir kişi, Belediye Başkanı Kemal Çarman’dan şikâyetçi olmuştur. Yapılan incelemede Doktor Salih’in kişisel duygulara kapılarak şikâyetle bulunduğu anlaşılmıştır. Senelerce parti ve belediye başkanlığı yapan Kemal Çarman’ın bir sene önce parti başkanlığından çekildiği ifade edilerek dürüst bir partici olduğu belirtilmiştir (BCA, 490.1.0.0/170.678.2, 28.06.1949, s.32).

7. DP’nin Kırklareli’deki Faaliyetleri

CHP’de bu karışıklıklar devam ederken, DP de iktidara yönelik tenkitlerini sertleştirmeye başlamıştır. Partinin birinci büyük kongresinde Hürriyet Misakı kabul edilmiş, anayasada vatandaş hak ve hürriyetlerine karşı olan maddelerin kaldırılması, milli hâkimiyet ve oy emniyetini sağlamak için seçim kanununda değişiklikler yapılması ve nihayet parti başkanlığı ile devlet başkanlığının aynı kişide birleşmemesi istenmiştir. CHP’de ise 17 Kasım 1947 tarihinde yapılan yedinci kongrede delegeler, parti üst yönetimini halktan habersiz ve kopuk olmakla açıkça eleştirmişlerdir (Eraslan, 2004: 539-541). Bu kurultayda CHP’nin geleneksel bürokratik ve otoriter yapısı kırılmak istenmiş, parti içi siyasal mekanizmaların çok partili hayata uyum sağlamasına çalışılmıştır (Koçak, 2002: 189). Fakat parti içi düzenleme yapılmasının ekonomi üzerine bir etkisi olmamış, dış ticaret

bilançosu ilk kez 1947’de açık vermeye başlamış ve bu açık düzenli olarak artmıştır (Oran, 2004: 487,489).

DP kurulduktan kısa bir süre sonra ülke içinde teşkilatlanmaya başlamış, Kırklareli’de daha önce CHP ile MKP arasında başlayan gergin hava bu kez CHP ile DP arasında yaşanmaya başlamıştır. İki siyasi parti mensupları tarafından karşılıklı hakaret davaları açılmış, fakat sonradan açılan bu davalardan karşılıklı olarak vazgeçilmiştir. Örneğin İnce bucağının Koyunbaba köyü ocak başkanı Hüseyin Arıkan’a, DP’ye karşı onur kırıcı söylemlerde bulunduğu iddiası ile DP tarafından dava açılmıştır (BCA, 490.1.0.0/439.1819.1, 17.11.1949, s.21). CHP İl İdare Kurulu üyesi İbrahim Hakkı Baykut, aralarında hâsıl olan geçimsizliği partizanlığa dökerek harekete geçen bu köydeki DP mensuplarından birkaç kişinin, CHP’li Hüseyin Arıkan’ın söylediği sözleri DP’ye söylenildiğini iddia ettiklerini, parti yolu ile ihbar ve şikâyetle bulunduklarını ifade etmiştir. Her iki tarafın anlaşması üzerine 19.09.1947 tarihinde görülen dava sonuçlanmıştır (BCA, 490.1.0.0/439.1819.1, 17.11.1949, s.23). Fakat iki parti mensupları arasındaki gerginlik tırmanmaya devam etmiştir. 22 Kasım 1947 gecesi Sabri Boyacı’nın açık bulunan ve aralarında CHP’lilerin de bulunduğu kahvehanesinde, Lüleburgaz DP liderlerinden Hüsnü Ceylan tarafından senelik parti kongresi yapılmıştır. Hüsnü Ceylan’ın konuşma yaptığı esnada ağır ifadeler kullanmasına, o sırada orada bulunan Lüleburgaz Hamzabey köyü ocak parti başkanı Hüseyin Özdil ve Köy muhtarı Ali Türk tepki göstermişlerdir. Her iki partili, Hüsnü Ceylan hakkında 27.11.1947 tarihinde Halk Partisi liderleri adına davacı olmuşlardır (BCA, 490.1.0.0/439.1819.1, 17.11.1949, s.20). Yine Kızılcıkdere köyünde 25.11.1947 günü köy ocak parti odasında CHP’li Şeref Kurtçu, Enver Rüzgar, Ali Tayyar ve Ali Erkekoğlu bir arada otururken, köy halkından olan ve DP seçiminde delege seçilen Ahmet Oturur, parti ocağına gelerek CHP ve parti liderlerine yönelik ağır sözler sarf etmiştir. Ali Tayyar ve Ali Erkekoğlu, Ahmet Oturur’dan sözlerini geri almasını istemişler, fakat Ahmet Oturur sinirlenerek, Ali Tayyar’a saldırmıştır. Bunun üzerine Ali Erkekoğlu, Ahmet Oturur’u parti ocağından dışarıya çıkarmıştır. Ahmet Oturur dışarıda tekrar CHP’ye ağır sözler söylemeye devam etmiş ve köydeki DP ocağı olarak kullanılan Hasan Koz’un kahvehanesine gitmiştir. CHP Kızılcıkdere köyü Ocak Reisi, Ahmet Oturur aleyhine dava açılması için gereken işlemlerin yapılmasını istemiştir (BCA, 490.1.0.0/439.1819.1, 17.11.1949, s.10). CHP Genel Sekreteri Fikret Sılay, Kırklareli’nin Kızılcıkdere köyünden Ahmet Oturur ve Hamzabey köyünden Hüsnü Ceylan tarafından CHP’ye yapılan hakareten dolayı açılmış olan davaya bakması için Kırklareli avukatlarından İbrahim Hakkı Baykut’u görevlendirmiştir (BCA, 490.1.0.0/439.1819.1, 17.11.1949, s.6). İbrahim Hakkı Baykut, CHP İl İdare Kurulu Başkanlığına 17.08.1948 tarihinde gönderdiği yazıda aleyhinde hakaret davası açılan Kızılcıkdere köyünden ve DP’li Ahmet Oturur ile aynı köyden ve CHP’li Ali Tayyar arasında cereyan eden olayda hadiseye sebebiyet veren kişinin Ali Tayyar olduğunun anlaşıldığını belirtmiştir. Bu nedenle davadan feragat edilmesi gerektiğini, Lüleburgaz’da oturan Hüsnü Ceylan aleyhine önceden açılan hakaret davasının tahkik safahatının da aynı şekilde olduğunu bildirmiştir. DP tarafından ise Lüleburgaz Sulh Ceza Mahkemesine açılan ve Hamza Beyi köyü CHP Başkanı Hüseyin Özdil ve Hamza Bey muhtarı Ali Türk’ün sanık gösterildiği hakaret davasındaki ifadeler dinlenmiştir. Sonuç olarak iki parti arasına nifak sokmamak ve yanlış anlaşılmalara sebep olmamak için, DP’nin açtığı davasından feragatı halinde CHP’nin de Hüsnü Ceylan aleyhine açılan hakaret davasından feragat etmesinin gerekli olduğu görüşünün benimsendiği bildirilmiştir (BCA, 490.1.0.0/439.1819.1, 17.11.1949, s.8).

Kırklareli’de muhalif partilerin ağırlığını hissettirmeleri üzerine 04.04.1948 tarihinde yapılan CHP Kırklareli il kongresinde söz alan Babaeski delegeşi Raif Onat “*Muhalif partideki hareketler nasıl ve ne gibi esaslarla önlenmeye çalışılıyor? Dilekler ve şikâyetlere gerekli cevaplar veriliyor? 1950 senesi seçimleri için ne gibi tedbirler alınmıştır? Genç partilere kurullarda hizmetler verilmesi düşünülmüyor. Bunlar yetiştirilmiyor.*” tarzında eleştirilerde bulunarak aslında yaklaşan seçimlere dikkat edilmesi gerektiğini vurgulamıştır (BCA, 490.1.0.0/170.678.1, 16.09.1948, s.5). Yakup Gürel ise 04.04.1948 tarihinde yapılan il kongresinde, başkan sıfatı ile

yaptığı konuşmasında parti tüzüğünde önemli değişiklikler yapıldığını, yapılan değişiklikle çok partili yeni siyasi hayat şartlarının demokrasi gelişmelerine daha iyi cevap verecek şekilde partinin kurulmasını ve çalışmasını sağlamak fikrinin hâkim olduğunu bildirmiştir. Bu nedenle partinin yeni kuruluş sisteminin ocaklardan başlayarak kurultaya kadar tutarlı bir şekilde sürdürüleceğini ifade etmiştir (BCA, 490.1.0.0/170.678.1, 16.09.1948, s.10).

CHP bir yandan muhalif partilerle mücadele ederken, diğer yandan da teşkilatındaki iç meseleleri çözmeye çalışmıştır. Demirköy merkez ocağı idare kurulu üyelerinden Ahmet Yetişir ve Tevfik Ataç, bir ihbarda bulunarak, Demirköy ilçe idare kurulu başkanı Raif Karaca’nın 1946 yılında yapılan milletvekili seçiminde karşı parti adaylarına oy verilmesine ve karşı partinin ilçe içerisinde kurulmasına gizlice çalıştığını ve CHP’ye karşı muhalefette bulunduğunu iddia etmişlerdir. Genel sekreterlikten bu konuya ait alınan emir üzerine il parti kurulu meclisi toplanarak, ilçe parti başkanı Raif Karaca’nın parti tüzüğüne menfi bir hali olup olmayacağı hakkında meclisi umumi üyelerinin görgü ve bilgilerine müracaat edilmiştir. Meclis umumi azalarının bilgisi alındıktan sonra Raif Karaca’nın parti hakkında iyi durumuna kanaat getirilmiştir. Fakat yapılan şikâyet gereği yeniden soruşturma yapılmasına lüzum görülmüştür. Soruşturmayı yürüten kişilerin Demirköy’e gitmelerine imkân olmadığı için şikâyetle bulunanların il idare kurulunda dinlenmesine karar verilmiştir. 24.01.1948 tarihinde şikâyetle bulunanlara ve İğneada ile Karacadağ bucak başkanlarına bir tebligat gönderilerek, il idare kurulunda hazır bulunmaları istenmiştir. Belirlenen günde yalnız Karacadağ bucak başkanı Gani Güçlü, il idare kurulunda hazır bulunmuştur. Gani Güçlü ifadesinde, şikâyetçi olanların parti idaresini ele geçirmek için çalıştıklarını, şahsi menfaat peşinde koştuklarını, Vize’den gelenlerin tesiri altında kaldıklarını belirtmiştir (BCA, 490.1.0.0/170.678.2, 28.06.1949, s.19-21). Ayrıca ocak ve bucak kongrelerini ilçeden verilen emir gereğince tüzüğe uygun olarak yaptıklarını, Raif Karaca’nın karşı partiye gizli veya aşikâr olarak çalışmadığını, esasen ilçe içerisinde DP’nin de olmadığını ifade etmiştir (BCA, 490.1.0.0/170.678.2, 28.06.1949, s.24-26). Şikâyetçi olanların tebligatı almalarına rağmen ifade vermek için gelmemeleri nedeni ile parti tüzüğü gereğince cezalandırılmalarına karar verilmiştir. Alınan karar da ilgili kişilere posta ile bildirilmiştir. Şikâyetle bulunanlar ise verilen kararın yersiz olduğunu, kendilerinin şikâyet ettikleri konular üzerinde durduklarını, bunun araştırılması için mutlaka soruşturmayı yürütecek bir kişinin olay yerine gelmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Şikâyetle bulundukları günden itibaren Kırklareli’den üç defa Demirköy’e otomobil geldiğini, fakat olayı soruşturmak için il idare kurulunun ilçeye hiç kimseyi göndermediğini de sözlerine eklemişlerdir. Kendilerinin çiftçilik, hayvancılık ve orman işleri ile geçimlerini sağladıklarını, ekim zamanı işlerini bırakmalarının gelecek sene için zor günler yaşamalarına neden olacağını, bu durumların dikkate alınmadan cezalandırılmalarının haksızlık olduğunu belirtmişlerdir. İlaveten parti tüzüğü hükümlerine göre il idare kurulundan ilçe kongresinde bir müşahit bulundurmasının gerekli olduğunu da ifade etmişlerdir (BCA, 490.1.0.0/170.678.2, 28.06.1949, s.19-21).

Kırklareli’de parti teşkilatı içinde anlaşmazlıklar devam ederken, halkın sıkıntılarının artması ve bu sıkıntılara çözüm bulunmaması pek tabii olarak DP’nin ağırlığını hissettirmeye başlamasına neden olmuştur. Örneğin Babaeski ilçesinde yaşayanlar, uzun zamandan beri gaz olmadığı için karanlığa mahkûm olmuş, üç ayda bir vesika ile dağıtılmakta olan Sümerbank pamuklu mensucat kontenjanı altı aydan beri dağıtılmadığı için zor durumda kalmışlardır. Üstelik Babaeski tren güzergâhında üretim yapan çiftçiler, ürettikleri kavun, karpuz, lahana gibi mahsulleri İstanbul’a gönderirken, bazı şahıslar tarafından mali olarak sıkıntıya düşürülmüşlerdir. Tarımla uğraşan çiftçiler, ilgili yerlere resmen itirazda bulundularsa da kendilerine müspet veya menfi bir cevap verilmemiştir. Bu yüzden halk iktidarda olan CHP’ye karşı soğuk davranmaya başlamıştır (BCA, 490.1.0.0/170.678.1, 16.09.1948, s.26). Kırklareli milletvekili tarafından da CHP Genel Sekreterliğine gönderilen bir yazıda, parti elemanları arasında geçimsizlik olduğu, köylülerin köy salmalarından dolayı zorluk çektiği, şeker fiyatının düşürülmesi ile pancar ekimi yapan çiftçinin mağdur edildiği bildirilmiştir (BCA, 490.1.0.0/673.273.1, 07.11.1949, s.4-5).

Kırklareli’de iki parti arasında karşılıklı olarak yaşanan gerginlik artmış ve CHP’den kopmalar başlamıştır. CHP’den ayrılanlardan biri olan ve Vize ilçesinin Bulaca ocağına kayıtlı bulunan Latif Erbil’in, CHP’den istifa etmeden DP’ye geçtiği ve bu partide fiili vazife aldığı ve alenen DP rozetini taşıdığı için savunmasının alınması uygun görülmüştür (BCA, 490.1.0.0/170.678.2, 28.06.1949, s.9). Yapılan inceleme sonunda Latif Erbil’in partiden çıkarılması için talepte bulunulmuştur (BCA, 490.1.0.0/170.678.2, 28.06.1949, s.11). Kısa bir süre sonra Vize İlçe Başkanlığı tarafından gönderilen yazıda Bulaca ocağında kayıtlı bulunan parti başkanı Mahmut Erbil’in kardeşi Latif Erbil’in, CHP aleyhine propaganda yaptığı ve devamlı DP rozetini taşıdığı için ihraç edildiği bildirilmiştir (BCA, 490.1.0.0/170.678.2, 28.06.1949, s.12). CHP’den ayrılanların sayısının artması üzerine CHP Genel Sekreteri Konya Milletvekili Fikret Sılay tarafından 28.06.1949 tarihinde CHP Kırklareli İl İdare Kurulu Başkanlığına bir yazı gönderilmiştir. Gönderilen yazıda Büyük Millet Meclisi’nin çalışmalarına ara verdiği tatil devresinde partili milletvekillerin seçim bölgelerini dolaşarak seçmenleriyle sohbetlerde bulunmaları, dileklerini dinlemeleri istenmiştir (BCA, 490.1.0.0/170.678.2, 28.06.1949, s.3). CHP Genel Sekreterliği tarafından CHP Kırklareli Başkanlığına yazılan bir yazıda; Kırklareli merkez ocaklarının çalışmadığı, Vize ilçesi ilçe yönetim kurulunun çok az toplandığı ve kayıt işlerinin çok yetersiz olduğu, 5000 nüfuslu Demirköy ilçesinde sadece 63 partilinin bulunduğu ve buradaki başkan ve yardımcısının yerinde olmadığından bahsedilmiştir. Ayrıca Babaeski ve Lüleburgaz ilçesinde işlerin kötü olduğu, Kırklareli parti teşkilatının baştan aşağı bakımsızlık ve ilgisizlik içinde olduğu belirtilmiş, kısa sürede bu sorunların çözülmesi istenmiştir (BCA, 490.1.0.0/673.273.1, 07.11.1949, s.2-3). Kırklareli’nin merkez ilçesine bağlı Pınarhisar bucağı idare kurulu üyesi iken gördükleri haksızlıktan dolayı idare kurulundan çekilen Hamdi Özsoy ve Ragıp Küreşçi de şikâyetlerinin yer aldığı bir mektubu genel sekreterliğe göndermişlerdir (BCA, 490.1.0.0/170.678.2, 28.06.1949, s.5). Özsoy ve Küreşçi, 07.09.1948 tarihinde CHP Genel Sekreterliğine gönderdikleri yazıda kendilerinin CHP’nin 1947 bucak kongresinde halkın itimadını kazanarak bucak idare heyetine üye seçildiklerini, fakat idare heyetinin tüzük gereğince hareket etmeyip, şahsi menfaatlerini düşünerek hareket ettiği için parti idari heyetinden ayrıldıklarını belirtmişlerdir. Bu durumun birçok kişinin partiden ayrılmasına sebep olduğunu, kendi zamanlarında yapılan toplantılarda genellikle kişilerle uğraşıldığını da ifade etmişlerdir (BCA, 490.1.0.0/170.678.2, 28.06.1949, s.6).

Bütün bu gelişmeler yaşanırken Kızılıckdere’de 08.11.1949 tarihinde yaşanan bir olay, iki parti arasındaki gerginliğin ne kadar tırmandığını gözler önüne sermiştir. Kırklareli DP teşkilatı, bu olayı parti kavgası olarak değerlendirirken, CHP İl İdare Kurulu Başkanı Yakup Gürel ise olayın çarpıtıldığını ve iki siyasi partinin arasının bazı kişiler tarafından açılmaya çalışıldığı ifade edilmiştir. Olay, Kızılıckdere Muhtarı Enver Solak’ın şehirde bir miktar alkol alıp köyüne dönmesi ile başlamıştır. Enver Solak’ın durak yerine Hasan Koz ve oğluna ait kahvehaneye giderek, bazı söylemlerde bulunması üzerine taraflar arasında kavga başlamış, kavgaya aileler de karışmıştır. Ailelerin ve köy halkının kavgaya müdahale etmesi üzerine Hasan Koz ve ailesi şehre gelerek zabıtaya başvurmuşlar, zabıta yaralı olanları pansuman için hastaneye ve adli rapor almaları için de hükümet tabipliğine sevk etmiş, suçluları da şehre getirmek üzere jandarma göndermiştir. Esasen dövüldüğü için davacı olan muhtar Enver Solak da şehre gelmiş ve jandarma tarafından kendisi de hükümet tabibine gönderilmiş ve altı günlük rapor almıştır. Hadiseyi haber alan DP İl Başkanı Kızılıckdere köyüne gitmiş ve DP mensuplarını CHP’liler aleyhine tahrik etmeye kalkışmıştır. Yakup Gürel olayın yansıtıldığı gibi bir parti kavgası olmadığını ifade ederek, idari ve adli makamların inceleme başlattığını söylemiştir (BCA, 490.1.0.0/439.1819.1, 17.11.1949, s.1-2).

8. Siyasi Partilerin 1950 Genel Seçimleri İçin Yaptıkları Hazırlıklar

DP, 1948’den 1950 yılına kadar olan dönemde parti örgütlerini sağlamlaştırmaya, kitle desteğini almaya ve seçim yasası için hükümete baskı yapmaya başlamıştır (Karpas, 2010: 235). Bu nedenle 1946-1950 seçimleri arasında teşebbüs gücü DP’nin eline geçmiş, CHP’de ise görüş, hareket ve cephe birliği artık neredeyse kalmamıştır (Aydemir, 2000: 155). Fuad Köprülü seçim

kanunu ve matbuat kanunu gibi demokratik sistemin temeli olan kanunların demokratik bir ruhla tadili konusunda hükümetin hiçbir teşebbüste bulunmadığını belirtmiştir (Kabinenin İstifa Edeceği Şayiası Tekrar Çıktı, Cumhuriyet, 3 Ocak 1948, s.3). Bu dönemde gazetelerde Sadi Irmak ve Nihat Erim gibi önemli kişilerin, CHP’den istifa edeceklerine dair haberler yer almaya başlamış (Halk Partisinden Yeni İstifa Şayiaları, Cumhuriyet, 1 Ocak 1948, s.3), partililer kısa sürede bu haberi yalanlamışlardır (Halk Partisi Yeni İstifa Şayialarını Yalanlıyor, Cumhuriyet, 2 Ocak 1948, s.1). DP ise seçim kanunu değişmediği takdirde seçimlere girmeyeceğini açıklamıştır (Seçim Kanunu Değişmezse Demokrat Parti Önümüzdeki Kısmi Seçimlere Girmeyecek, 28 Ocak 1948, Yeni Sabah, s.1).

DP’nin kongresini yapacağı bir sırada bu kez hem İsmet İnönü’nün CHP başkanlığından ayrılacağına (Demokrat Parti Kongresi Bugün Toplanıyor, Vakit, 7 Ocak 1947, s.1) hem de DP içinde de ikilik olduğuna dair haberler çıkmaya başlamıştır (Demokrat Parti Kongresinde Neler Görüşülecek, Vakit, 4 Ocak 1947, s.3). Kongresini yapan DP’lilerin sayısı kısa süre içinde bir milyonu geçmiştir (Muhalefet ve Rejim Düşmanlığı, Vakit, 11 Ocak 1947, s.5). Çok geçmeden DP içinde farklı görüşlere sahip olanlar muhalefet safına geçerek mücadele etmeye karar vermişlerdir (DP’ye Karşı Muhalefet, Yeni Sabah, 29 Şubat 1948, s.1). DP’den ayrılmaya karar verenler, kuracakları yeni partinin program ve tüzüğünü hazırlayarak (Millet Partisi Program ve Tüzüğünü Hazırladı, Son Telgraf, 5 Temmuz 1948, s.1), 20 Temmuz 1948 tarihinde Millet Partisi’ni (MP) kurmuşlardır (Koçak, 2002: 191). Kurulan bu yeni parti, CHP’nin bazı hoşnutsuz üyelerinin de desteğini almıştır (Lewis, 2000: 307). MP kurulduktan sonra hem CHP’ye (Bu Sabah Şehrimize Gelen Millet Partisi Fahri Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak’ın Demeci, Gece Postası, 15 Ağustos 1948, s.1) hem de DP’ye karşı muhalefet yapmaya başlamıştır (Millet Partisinde Toplantılar, Gece Postası, 13 Eylül 1948, s.1). Çok geçmeden muhalefet tarafından, seçimlerin yargı denetimine konulması istenmiş ve ekonomik sıkıntıların giderilmesi için hükümetin eleştirilmesine devam edilmiştir (Eraslan, 2004: 542). Celal Bayar yaptığı toplantılarda, vergilerden şikâyet etmiş (Binlerce Edremitli Dün Bayar’ı Dinledi, Tan, 28 Mart 1949, s.1), hayat pahalılığına dikkat çekmek için İstanbul’da bir miting yapılmasına karar vermiştir (Pahalılık Mitingi, Tan, 7 Mayıs 1949, s.1). CHP idare kurulu ise yaptığı toplantıda ekonomik meseleye dikkat çekmiş ve hayat pahalılığı ile mücadele yöntemleri üzerinde durmuştur (Hayat Pahalılığı ve CHP, Cumhuriyet, 9 Ocak 1947, s.1). CHP’li yetkililer, geçim zorluğunu önlemek için masrafları kıstak, maliyet fiyatlarında ucuzluğu yakalamak, bütçede esaslı tedbirler almak ve sabit gelirlerinin külfetlerini azaltmaya yönelik tedbirlerin alınmasına karar vermişlerdir (Geçim Zorluğuna Karşı Düşünülen Tedbirler, Cumhuriyet, 6 Şubat 1948, s.1). Daha sonra ise ana gıda maddesi olan ekmeğin ucuzlatılması için çalışmalar yapmışlardır (Ekmeği Ucuzlatacak Olan Yeni Bir Tedbir, Tan, 14 Mayıs 1949, s.1). CHP hükümetinin kısmen dış siyasetine destek veren muhalefet (Muhalefet Partileri Hükümetin Harici Siyasetini Destekliyor, Tan, 17 Mart 1949, s.1), 1949 yılı bütçesinin görüşüldüğü sırada tavrını net biçimde ortaya koymuştur (1949 Yılı Bütçesi Kabul Edilecek, Son Posta, 2 Ekim 1948, s.1). Adnan Menderes, Meclis’te yapılan bütçe görüşmeleri sırasında hükümet yetkililerine sert eleştirilerde bulunmuştur (Cumhuriyet, Meclis’in Dün 17’de Yaptığı Toplantı, 1 Ocak 1948 s.1).

CHP’nin kazandığı (Seçimin Resmi Neticesi, Son Posta, 20 Ekim 1948, s.1) ve DP’nin katılmadığı, 1948 yılında yapılan ara seçimlerde (DP Kısmi Seçimlere Katılmayacak, Son Telgraf, 8 Temmuz 1948, s.1), birçok sandığın tasnifinin gizli yapıldığına dair haberler basında yer almıştır (Dün 13 Vilayette Ara Seçimler Yapıldı, Son Posta, 18 Ekim 1948, s.1). DP, yapılan son ara seçimlerde de birtakım yolsuzlukların yapıldığını ileri sürmüştür (Son Seçimdeki Yolsuzluklar, Son Posta, 24 Ekim 1948, s.1), parti başkanı Celal Bayar, kendileri için önemli olanın seçim güvenliği olduğunu söylemiştir (Bizim İçin Esas Seçimlerin Emniyet Altına Alınmasıdır, Son Posta, 13 Aralık 1948, s.1).

1949 yılında hükümet tarafından kurulan bir komisyon seçim kanunu hazırlığına başlamış, seçim zamanında bütün siyasi partilerin devlet radyosunu kullanmalarına müsaade edilmesine karar verilmiştir (Eraslan, 2004: 543). DP’nin 1949 yılında yaptığı Adapazarı mitinginde, 1950 yılından

önce genel seçimlere gidilmesi gereği üzerinde durulmuştur (Demokrat Parti'nin Adapazarı Mitinginde, Son Posta, 4 Ekim 1948, s.1).

CHP, yapılan düzenlemelerle ara seçimlere katılımın sağlanmasını isterken (Mecliste Garip Bir Seçim Münakaşası, Tan, 25 Mayıs 1949, s.1), DP 1950 yılında yapılması gereken genel seçimlerin daha erken bir tarihe alınması yönündeki isteğini tekrarlamış, fakat CHP buna razı olmamıştır (Bayar'ın Kayseri Nutkunun Akisleri, Tan, 16 Mayıs 1949, s.1). DP lideri Celal Bayar, seçimle ilgili olarak hiçbir tavizin verilmeyeceğini dile getirmiştir (Partililer Arasındaki Mücadele Şiddetleniyor, Tan, 18 Mayıs 1949, s.1). 15 Şubat 1950 tarihinde Meclis, her iki partinin uzlaştığı bir seçim kanununu kabul etmiştir. Her iki parti de hürriyet ve ilerleme vaat etmiş ve seçmenlerin gönlünü almaya çalışmıştır (Lewis, 2000: 311). Hazırlanan kanuna göre, tek dereceli ve gizli oy açık tasnif ilkelerine göre yapılması düşünülen seçimin tarihi. 14 Mayıs 1950 olarak ilan edilmiştir (Eraslan, 2004: 545).

TBMM, 14 Mayıs 1950 günü yapılması gereken milletvekili seçiminde her seçim çevresinden çıkacak milletvekili sayısının, 1945 yılı nüfus sayımı neticesine ve milletvekili seçim kanununun geçici 3. maddesi hükmüne göre tespit edilmesini kararlaştırmıştır (BCA, 30.18.1.2/122.27.2, 25.03.1950, s.1). Buna göre Kırklareli'de seçilecek milletvekili sayısı 5 olarak belirlenmiştir (BCA, 30.18.1.2/122.27.2, 25.03.1950, s.3).

9. 1950 Genel Seçimleri

Muhalefet, seçim kampanyasında esas olarak hükümetin geçmişteki demokratik olmayan politikalarını hedef almış ve hükümetin devlet kontrolüne dayanan ekonomi politikasını eleştirmiştir (Karpas, 2010: 233). Seçimlerden önce açıklanan programlarda her iki parti de ekonomik şartları düzeltmek, denk bütçe yapmak, rejimin demokratik vasfını geliştirmek konusunda ortak görüş bildirmişlerdir (Eraslan, 2004: 546). CHP ve DP tüm yurttan, MP 22 ilde ve MKP yalnızca İstanbul'da seçime katılmıştır (Koçak, 2002: 192).

1950 seçimlerine katılma oranı % 88.88 olarak gerçekleşmiştir. DP oyların % 53.59'unu, CHP %39.98'ini, MP % 3'ünü alırken bağımsız milletvekilleri oyların % 3.4'ünü almışlardır. Çoğunluk sistemi gereği DP 408 milletvekili (% 83), CHP 69 milletvekili (% 14), MP 1, Bağımsızlar 9 milletvekilliği kazanmışlardır (Eraslan, 2004: 548). DP toplamda 4.242.831, CHP 3.165.096, MP 240.209 ve bağımsızlar da 267.955 oy almışlardır (Toker, 1991: 25). İkinci Dünya Savaşı sona erdikten kısa bir süre sonra kurulan DP, 1950'de yapılan genel seçimler sonunda iktidar olmuştur (Ortaylı, 2018: 135).

14 Mayıs 1950 tarihinde yapılan milletvekili seçimlerinde Kırklareli'de DP 42.840 oy, CHP 36.607 oy almıştır. MP ve bağımsızların oy alamadığı bu seçimlerde DP Kırklareli'de 5 milletvekili çıkarmıştır. Milletvekili seçilenler ise Şefik Bakay, Mahmut Erbil, Fikret Filiz, Sıtkı Pekkip ve Faik Üstün olmuştur (BCA, 30.10.0.0/77.511.14,26.05.1950, s.3).

Sonuç

Cumhuriyetin ilan edilmesinden sonra iktidara gelen CHP, ülkeyi yirmiyedi yıl boyunca yönetmiştir. Fakat İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesi ile birlikte ülke siyasetinde birtakım değişiklikler meydana gelmiştir. Demokratikleşme anlamında önemli adımlar atılmış, birçok siyasi partinin kurulması için gerekli zemin hazırlanmıştır. Çok geçmeden CHP'nin merkez teşkilatında başlayan anlaşmazlık, bir taşra kenti olan Kırklareli'de de kendini göstermiştir. İktidar partisinde yer alıp da partinin bazı kararlarından memnun olmayanlar, şikâyetlerini her fırsatta dile getirmişlerdir. Fakat yapılan şikâyetlere rağmen parti yöneticilerinin gerekli önlemlerin alınması hususunda etkili kararlar almaması, partililerin küsmelerine hatta partiden ayrılmalara neden olmuştur. Seçimden sonra bazı memurların görevlerine haksız yere son verilmesi, haksızlığa uğradığını iddia edenlerin serzenişleri, şahsi menfaatler ve parti içine ikilik sokulduğuna dair iddialar, CHP'yi zor durumda bırakmıştır. Diğer taraftan CHP'nin zayıfladığı bu dönemde kurulan

DP ise, kısa bir süre sonra ülke genelinde hızlı bir şekilde teşkilatlanmaya başlamıştır. DP’nin Kırklareli’de teşkilatlanma çalışmalarına başlaması, CHP’li üyelerin dikkatinden kaçmamış ve iki siyasi parti arasında kıyasıya bir mücadele başlamıştır. Fakat bu mücadelede DP daha etkili olmuş, CHP’den ayrılanların bir kısmı DP’ye geçmiştir. İktidar partisi üyelerinin, kötü gidişin durdurulması için taşra teşkilatındaki parti yöneticilerine söyledikleri uyarı niteliğindeki sözleri de çok dikkate alınmamıştır. Sürekli halkın içinde olan DP, 1950 genel seçimlerini kazanmış, 27 yıl boyunca iktidarda kalan CHP, genel seçimleri kaybederek yönetimi DP’ye devretmek zorunda kalmıştır. Kırklareli ve diğer taşra teşkilatlarında yaşayan halkın sorunlarına çözüm bulunamaması ve ekonomik sıkıntılar iktidarın el değiştirmesine neden olmuştur.

Kaynakça

Arşiv Belgeleri.

BCA (Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi)

BCA, 490.1.0.0/170.676.2, 05.03.1945.

BCA, 30.10.0.0/77.506.12,30.07.1946.

BCA, 490.1.0.0/170.677.2, 29.05.1946.

BCA, 490.1.0.0/170.678.1, 16.09.1948.

BCA, 490.1.0.0/170.678.2, 28.06.1949.

BCA, 490.1.0.0/439.1819.1, 17.11.1949.

BCA, 490.1.0.0/673.273.1, 07.11.1949.

BCA, 30.18.1.2/122.27.2, 25.03.1950.

BCA, 30.10.0.0/77.511.14,26.05.1950.

Sürelî Yayınlar

Yeni Parti, Cumhuriyet, 2 Haziran 1945, s.1.

Konferansta İhtilaf Had Bir Safhaya Girdi, Cumhuriyet, 4 Haziran 1945, s.1.

Refik Koraltan Partiden Çıkarıldı, Cumhuriyet, 23 Kasım 1945, s.1.

Yeni Partinin İsmi Ne Olacak, Cumhuriyet, 3 Aralık 1945, s.1.

Yeni Parti İçin Son Hazırlıklar, Cumhuriyet, 4 Aralık 1945, s.1.

Demokrat Parti Kongresinde Neler Görüşülecek, Vakit, 4 Ocak 1947, s.3.

Demokrat Parti Kongresi Bugün Toplanıyor, Vakit, 7 Ocak 1947, s.1.

Hayat Pahalılığı ve CHP, Cumhuriyet, 9 Ocak 1947, s.1.

Muhalefet ve Rejim Düşmanlığı, Vakit, 11 Ocak 1947, s.5.

Halk Partisinden Yeni İstifa Şayiaları, Cumhuriyet, 1 Ocak 1948, s.3.

Meclis’in Dün 17’de Yaptığı Toplantı, Cumhuriyet, 1 Ocak 1948 s.1.

Halk Partisi Yeni İstifa Şayialarını Yalanlıyor, Cumhuriyet, 2 Ocak 1948, s.1.

Kabinenin İstifa Edeceği Şayiası Tekrar Çıktı, Cumhuriyet, 3 Ocak 1948, s.3.

Seçim Kanunu Değişmezse Demokrat Parti Önümüzdeki Kısmi Seçimlere Girmeyecek, 28 Ocak 1948, Yeni Sabah, s.1.

- Geçim Zorluğuna Karşı Düşünülen Tedbirler, Cumhuriyet, 6 Şubat 1948, s.1.
- DP'ye Karşı Muhalefet, Yeni Sabah, 29 Şubat 1948, s.1.
- Millet Partisi Program ve Tüzüğünü Hazırladı, Son Telgraf, 5 Temmuz 1948, s.1.
- DP Kısmi Seçimlere Katılmayacak, Son Telgraf, 8 Temmuz 1948, s.1.
- Bu Sabah Şehrimize Gelen Millet Partisi Fahri Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak'ın Demeci, Gece Postası, 15 Ağustos 1948, s.1.
- Millet Partisinde Toplantılar, Gece Postası, 13 Eylül 1948, s.1.
- 1949 Yılı Bütçesi Kabul Edilecek, Son Posta, 2 Ekim 1948, s.1.
- Demokrat Parti'nin Adapazarı Mitinginde, Son Posta, 4 Ekim 1948, s.1.
- Dün 13 Vilayette Ara Seçimler Yapıldı, Son Posta, 18 Ekim 1948, s.1.
- Seçimin Resmi Neticesi, Son Posta, 20 Ekim 1948, s.1.
- Son Seçimdeki Yolsuzluklar, Son Posta, 24 Ekim 1948, s.1.
- Bizim İçin Esas Seçimlerin Emniyet Altına Alınmasıdır, Son Posta, 13 Aralık 1948, s.1.
- Muhalefet Partileri Hükümetin Harici Siyasetini Destekliyor, Tan, 17 Mart 1949, s.1.
- Binlerce Edremitli Dün Bayar'ı Dinledi, Tan, 28 Mart 1949, s.1.
- Pahalılık Mitingi, Tan, 7 Mayıs 1949, s.1.
- Ekmeği Ucuzlatacak Olan Yeni Bir Tedbir, Tan, 14 Mayıs 1949, s.1.
- Mecliste Garip Bir Seçim Münakaşası, Tan, 25 Mayıs 1949, s.1.
- Bayar'ın Kayseri Nutkunun Akisleri, Tan, 16 Mayıs 1949, s.1.
- Partililer Arasındaki Mücadele Şiddetleniyor, Tan, 18 Mayıs 1949, s.1.

Kitaplar ve Makaleler

- Aydemir, Ş. S. (2000). *İhtilalin Mantığı ve 27 Mayıs İhtilali*, Remzi Kitabevi.
- Aydın, M (2004). İkinci Dünya Savaşı ve Türkiye 1939-1945, Türk Dış Politikası Kurtuluş Savaşı'ndan Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar 1919-1980, Ed: Baskın Oran, İletişim Yayınevi, C.I, 10. Basım, 2004.
- Başgil A. F. (2008). *27 Mayıs İhtilali ve Sebepleri Görüp Yaşadıklarım*, Yağmur Yayınevi.
- Eraslan C. (2004). Atatürk'ten Sonra Türkiye'nin İç Politikası, *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi*, Can Reklamevi Basın Yayın Ofset, C.II, 519-649.
- Karpat, K. H. (2009). *Osmanlı'dan Günümüze Kimlik ve İdeoloji*, Timaş Yayınları.
- Karpat K. H. (2010). *Osmanlı'dan Günümüze Asker ve Siyaset*, Timaş Yayınları.
- Koçak C. (2002). "Siyasal Tarih (1923-1950), Türkiye Tarihi 4 Çağdaş Türkiye 1908-1980, Cem Yayınevi, İstanbul.
- Koçak C. (2009). *Geçmişiniz İtinayla Temizlenir*, İletişim Yayıncılık.
- Lewis B. (2000). *Modern Türkiye'nin Doğuşu*, Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Oran B. (2004). 1945-1960 Batı Bloku Ekseninde Türkiye-1, Türk Dış Politikası Kurtuluş Savaşı'ndan Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar 1919-1980, Ed: Baskın Oran, İletişim Yayınevi, C.I, 10. Basım, 2004.

- Ortaylı İ. (2018). *Türkiye’nin Yakın Tarihi*, Kronik Kitap.
- Tellal E. (2004). SSCB’yle İlişkiler, Türk Dış Politikası Kurtuluş Savaşı’ndan Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar 1919-1980, Ed: Baskın Oran, İletişim Yayınevi, C.I, 10. Basım, 2004.
- Toker M. (1991). *Demokrasimizin İsmet Paşa’lı Yılları 1944-1973 DP’nin Altın Yılları 1950-1954*, Bilgi Yayınevi.
- Tuncer E. (2008). *1946 Seçimleri*, Tesav Danışmanlık ve Yayıncılık İşletmesi.
- Ünal M. (2016). *II. Dünya Savaşı: Trakya’da Yeşilyurt Gazetesi’nde Kırklareli (1943)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırklareli.
- Zürcher E. J. (2015). *Modernleşen Türkiye’nin Tarihi*, A İletişim Yayınları.